

Havens rum

*Af Anne Fischer Stausholm,
landskabsarkitekt og
fagkonsulent hos Danske
Anlægsgartnere*

Når vi opdeler haven i forskellige rum, sker det ofte ubevidst. Tænker man sin have igennem, har den en række funktioner, der uvilkårligt giver en form for ruminddeling. Parkeringsareal, indgangsparti, legeområde, renovation, terrasse m.m. At give sin have rum efter funktion er en af de nemmeste måder at rundinddele haven på. Arealerne er ofte knyttet til et særligt område, hvis placering er givet på forhånd. For eksempel på terrassen skal være oppe ved huset, så man nemt går fra hus og ud i have, og at parkering er placeret, så bilen ikke skal igennem hele haven. Ofte vil vi gerne afskærme disse funktioner, og det sker typisk med hække eller hegn. Hvis bilen ikke skal ses fra terrassen, er det nemt at plante en hæk, der omkranser på tre sider. Det er simple virkemidler, der kan forvandle haven og gøre den mere attraktiv. Så en udemærket øvelse som haveejer er at

se på haven med øje for, at hver funktion skal have et rum. Det kunne der komme en helt anderledes og sikkert også mere spændende have ud af.

Flere oplevelser og større haveglæde

Rumdannelse kan også ske ud fra ønsket om at give flere oplevelser i haven. Ved at inddele haven i rum bliver oplevelsen af de enkelte rum mere markant. Det skærper opmærksomheden, når man træder ind i et nyt rum. Automatisk vil man prøve hurtigt at orientere sig om, hvad sker der her. Hvis kokkenhaven får sit eget rum ved at afskærme fra resten af haven, bliver oplevelsen, når man træder ind i kokkenhaven, større. Det har desuden den positive afledte sideeffekt, at haveejer bedre kan overskue de enkelte delområder og for eksempel koncentrere sin indsats bedre. Det er unægteligt nemmere at forholde sig til, at i dag vil jeg koncentrere mig

1.

"En rumdeling kan også være en pergola. Her vil rumfølelsen forstærkes efterhånden som vinen breder sig op ad granitstolperne og det overliggende tag."

2.

Her er der brugt to typer planter til at danne rum. Hækken danner rum udefra og er med sin stringente form et godt modspil til havens fritvoksende træer. Den blomstrende Hibiscus danner et mindre rum. I et stort haveanlæg er der her vægtet at skabe et mere intimt rum, hvor der samtidig er en anden oplevelse med blomstrende lette vækster, der er modsat det store haverums meget grønne flade."

smuk grøn baggrund for havens øvrige vækster. Der kan skelnes mellem de slyngplanter, der selv hæfter, og dem der skal bindes op. Klatrehortensia er selvhæftende og trives under skyggede forhold. De danner et smukt filigran mønster om vinteren. Vedbend er ligeledes selvhæftende.

Roser, Clematis og Kaprifolie er klassiske slyngplanter, der op ad et hegn vil være et smukt rundannende element. Slyngroser udmærker sig ved at findes i et væld af blomsterfarver. Men pas på her – selvom farven er attraktiv, så er en slyngrose med knaldrøde blomster ikke et hit som baggrund for et sartrosa stauedebed. Den klassiske kaprifolie har en vidunderlig duft af midsommer og kan derfor med fordel placeres nær terrassen.

Valg af hegn

Et stationært hegn har den fordel, at det er færdigt i højde og drøjde med det samme. Vælges det rigtige materiale med den rette vedligeholdelse kan et hegn holde i mange år. I disse år er pileflehegn meget populære som runddanner. Pile forhandles i mange kvaliteter og desværre ser vi, at en del pilehegn allerede efter et par år viser tegn på råd. Vælg derfor et pileflehegn fra en anerkendt producent.

Raftehegn er et smukt og naturligt hegnsvalg, der danner en flot baggrund for havens øvrige vækster. Det er en smagssag om man foretrækker rafterne barkedede eller ubarkedede, og hvorvidt hegnet skal være med lodrette eller vandrette rafter. Endelig findes der en

række færdigproducerede hegnelementer, der giver mange muligheder for kombination. Hegn fylder ikke meget i bredden og kan reguleres efter behov i højden. Det er derfor et fortrinligt valg til den lille have. Mens et hegn som runddeler i en stor have ofte vil være mere problematisk og bør kobles sammen med andre elementer. Som neutral baggrund for havens øvrige vækster er et hegn ideelt og giver med slyngplanter mulighed for en række spændende variationer.

Brug et medlem af Danske Anlægsgartnere

Er du i tvivl om, hvordan du skaber den optimale rundannelse i din have, så henvend dig til en anlægsgartner. Som fagmand er anlægsgartneren vant til at ansøge en have med tanke for formyelse og løsninger. Anlægsgartneren kan sagtens udføre delarbejder i haven. Så er du blevet inspireret af artiklen og ønsker rundannelse, kan det sagtens være opgaven for en anlægsgartner. Men selvfølgelig vil anlægsgartneren også gerne se på haven som helhed.

Du finder nemmest en anlægsgartner i dit nærområde ved at klikke ind på www.dag.dk, der er foreningen Danske Anlægsgartneres hjemmeside. Medlemmer af Danske Anlægsgartnere er tilsluttet ankenavn og garantifond. Som kunde træder du med en professionel anlægsgartner ved at vælge et medlem af foreningen. Sker det mod forventning, at I bliver uenige, står vores ankenavn klar til at være dig behjælpelig.

Foto: Anne Fischer Stausholm

Foto: Anne Fischer Stausholm

Foto: Anne Fischer Stausholm

om køkkenhaven og det rum. Frem for at hele haven får lige stor eller lille prioritet, fordi det er svært at vælge. Typisk sker der også det, at man får lyst til at gøre lidt mere ud af de enkelte områder. Så lidt postulerende vil jeg vove den påstand, at en ruminddeling af haven kan være med til at accumulere større energi og tilfredshed i forhold til havearbejdet med et deraf afledt bedre resultat.

Til den mindre have er det oplagt at inddele i mindre rum. Det giver den virkning, at haven vil synes større, så her er det vigtigt at være bevidst om ruminddeling.

Modargumentet vil typisk være, at der ikke er meget plads, og arealet derfor ikke skal anvendes til metervis af eksempelvis hække. Men der findes en lang række alternativer, der giver bedre rumvirkning end de brede hække.

Valg af rundannende element

Når haven skal ruminddeles, er der flere forhold, man skal være opmærksom på. For det første om der er meget eller lidt plads. Hvor højt skal det rundannende element være. Er det en terrasse, der skal afskærmes, sidder man typisk ned og vil samtidig gerne have sol og lys ind. Her vil en hæk i 1.80 m ofte være for voldsom. Er det en lille have, vil der sjældent være så meget plads, at hække kan anvendes i stor stil. Her er det værd at satse på en kombination af hække og hegn. Men her kunne det også være en ide at tænke på, at eksempelvis buskroser danner en afgrænsning samtidig med, at de blomstrer og ser smukke ud hen over sommeren. Så en runddanner kan godt have flere funktioner. Ting skal passe sammen. En bred voldsom hæk til den lille have dur ikke. Omvendt vil et lille pileflet hegn i en stor have nemt virke ude af proportioner.

Valg af hæk som runddanner

Den klassiske hæktype er bøgehækken. Det er en smuk hæk, der er nem at holde i en fast form. Bøgehækken udmærker sig desuden ved, at den står med brune blade om vinteren og derfor stadig er tæt på det tidspunkt. Liguster er en anden klassiker. Vær opmærksom på her, at der findes en stedsgrøn form, der langt er at foretrække, så der også om vinteren er noget at se på.

Taks er et smukt hækvalg. Taksen gror ikke så hurtigt, og nogen finder den for kirkegårdsagtig. Men taks er stedsgrøn og danner en smuk baggrund for eksempelvis blomstrende buske og stauder. Fælles for de nævnte hæktyper er, at de klippes 1-2 gange årligt i en stram form. Men hække kan også være uklippe, og det kan give en meget smuk rumvirkning. Blot skal man være opmærksom på, at det typisk kræver 1-2 m i bredden med et sådan hækvalg. Buskroser, hortensia, spirea og ribes er muligheder, men der findes talrige andre busktyper, der kan anvendes. Vær opmærksom på om der ønskes en karakterfuld blomstring, og om den skal være om foråret eller sommeren, og hvor tæt busken skal være. En lang række buske har frugtsætning og smukke høstfarver og giver dermed oplevelser i haven over lang tid.

Valg af slyngplanter

Slyngplanter som runddanner giver mange muligheder og kunne i langt de fleste haver anvendes i meget større udstrækning. Slyngplanter kan være med til at møblere et haverum. De kan være med til at skabe variation, og hvor der ikke er særlig meget plads, kan de være med til at begrønne et areal.

Mange slyngplanter har en overdådig blomstring, mens de mere neutrale kan danne en

"Rundannelse er mange ting. Her virker en tæt plantning af bregner som rundannende element, der passer perfekt ind i det miljø, de gror i. Som tema og rum i en have vil bregner, sten og vand som her give en smuk haveoplevelse"